

## ARTICULUS II.

## AN ACTUS SPEI THEOLOGICÆ SIT HONESTUS ET LICITUS?

257. *Nota.* Calvin. L. 3. Inst. c. 16. §. 3. et c. 18. §. 2. negat esse operandum intuitu mercedis, aut saltem ab eo intuitu ducendum exordium adhortationis ad opus: in Antid. ad Trid. Sess. 6. c. 25. autem statuit hoc principium: *Dei judicio nihil est sincerum nec probum, nisi quod ex perfecto ejus amore manat; ibidemque Can. 31. ita scribit: Cum ingenuam a suis filiis obedientiam requirat Deus servile hujusmodi obsequium (opus nempe intuitu mercedis factum) non repudiabit modo, sed procul etiam rejiciet.* Luther. assert. 6. ait: *Contritio, quæ paratur per amissionem æternæ beatitudinis, facit hypocritam, imo magis peccatorem.* Baii propositio 38. damnata sic habet: *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum sanctum in corde diffusa Deus amatur; quæ propositio cum prolato Calvini principio respondet, et a Jansenianis tanquam axioma suscipitur; ex quo plane et turpitudine operis propter mercedem æternam suscepti, et inhonestas spei seu amoris concupiscentiæ dimanat.*

258. *Dico I.* Licitum est operari opus bonum intuitu mercedis æternæ.

*Prob. I.* Ex SCRIPTURA; quæ 1º. mercedem æternam proponit tanquam motivum et incitamentum ad operandum, ut Eccli. 12. 2. *Benefac justo, et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso, certe a Domino;* et 1. ad Cor. 9. 24. *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam;* ad Gal. 6. 9. *Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes;* ad Coloss. 3. 24. *Quodcumque feceritis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus: scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis.* 2º. Commendat Sanctos intuitu mercedis æternæ operantes, ut MOYSEN ad Hebr. 11. 25. *Magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improprium Christi: aspiciebat enim in remunerationem;* et DAVIDEM de seipso Ps. 118. 112. canentem: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem,* seu ut HIERON. reddit, propter æternam mercedem.

*Prob. II.* Ex TRADITIONE. 1º. quidem præter Patres plures, præsertim in commentariis ad Ps. 118. et ep. ad Heb. c. 11, legendos, CYPR. ep. ad Fortunat. de exhort. Martyr. c. 13. postquam exposuisset magnitudinem præmii cælestis, ait: *Hæc oportet mente et cogitatione complecti, hæc die ac nocte meditari: si talem persecutionis dies Christi invenerit militem, vinci non poterit virtus ad prælium prompta;* in epist. 81. ad Sergium et Rogatian. n. 2. scribit: *Claritatis (futuræ) gloriam cogitantes, pressuras omnes et persecutiones tolerare nos convenit.* HIERON. L. 2. contra Jovinian. disserens contra quartam propositionem ait n. 22. (opp. t. 2. p. 361.) *Apostolus autem.... laborat manibus suis, ne quem gravet, et die ac nocte operatur.... utique ideo hoc facit, ut plus laborans, plus aliquid mercedis accipiat,* AUG. in Ps. 44.

inquit: *Non faciamus aliquid, nisi spe cælestium præmiorum: ipsa enim est altitudo, non hic quærere mercedem, sed sursum;* et in Ps. 120. *Noli facere nisi propter vitam æternam; ideo fac, et securus facies.*

2º. TRID. Sess. 6. decernit opus bonum intuitu mercedis æternæ esse licitum, sive adjunctum habeat motivum nobilius, sive non. Prius patet ex cap. 11. ubi dicitur: *Unde constat eos orthodoxæ religionis doctrinæ adversari, qui.... statuunt.... justos peccare, si.... suam ipsorum socordiam excitando, et sese ad currendum in stadio exhortando, cum hoc, ut imprimis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam:* Posterius vero ex Can. 31. qui talis est: *Si quis dixerit, justificationem peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur: anathema sit.*

3º. Inter damnatas ab ALEX. VIII. propositiones habetur hæc 11: *Intentio quæ quis detestatur malum et prosequitur bonum, mere ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens;* et ista 13: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.*

*Prob. III.* Ex RATIONE. 1º. Vita æterna est finis fidei et bonorum operum, ut ex 1. Petri 1. 9. et ad Rom. 6. 22. liquet: sed licitum erit operari intuitu hujus finis; cum ad finem dirigenda sint et referenda omnia; ergo. 2º. In negotiis temporalibus licitum est operari propter coronam aut fructum percipiendum: ut patet ex 1. ad Cor. 9. 10.: *Debet in spe, qui arat, arare: et qui triturat, in spe fructus percipiendi,* item v. 24.; ergo et id licitum est in negotio spirituali et salutis; præsertim quia Scriptura ad has paritates provocat. 3º. Non viliatur pœnitentia et sacramentorum perceptio; si fiant obtinendæ divinæ gratiæ causa; ergo nec eadem aut alia bona opera vitiabuntur, si fiant obtinendæ beatitudinis causa; cum hæc sit gratia consummata et perfecta.

259. *Dico II.* Desiderium beatitudinis, seu amor concupiscentiæ, quo Deum ut summum nostri bonum prosequimur, est honestus et licitus. Sequitur ex priori assertionem; cum omnis operatio intuitu mercedis æternæ suscipienda præsupponat amorem concupiscentiæ et desiderium beatitudinis.

*Prob. I.* AUCTORITATE. Nam. 1º. amoris hujus ac desiderii utilitatem honestissimam ostendit Joan. in 1. ep. 3. 2. *Nondum apparuit quid erimus: scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbimus cum sicuti est. Et omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut et ille sanctus est.* Paulus vero illorum cognitionem Ephesiis etiam orando impetrare studet non alio sane ex fine, quam ut illis ipsi utantur; sic enim ad Ephes. 4. 16. *Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut Deus det vobis illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis, quæ sit spes vocationis ejus, et quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in Sanctis;* Christus tandem ad ea nos adhortatur, dum Matth. 6. v. 33. ait: *Quærite ergo primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis;* et Luc. 16. v. 9. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.*

2º. Amoris hujus ac desiderii honestatem præter alios AUG. in Ps. 102. n. 8. aperte exponit: *Ubi cumque peccas quasi bonum quæris, quasi refectio- nem desideras. Bona sunt ista quæ quæris; sed mala tibi erunt, deserto illo a*

quo bona facta sunt. Bonum tuum quære o anima! est enim bonum aliud alteri, et omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ, et perfectionis naturæ suæ: interest quid cuique rei imperfectæ necessarium sit ut perficiatur. Quære tuum bonum. Nemo bonus nisi unus Deus. Summum bonum, hoc est tuum bonum: quid ergo deest, cui summum bonum bonum est? sunt enim et inferiora bona quæ aliis et aliis bona sunt... Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium: ipse erit bonum tuum, a quo... omnia in suo genere facta sunt bona.

3<sup>o</sup>. TRID. Sess. 6. cap. 16. postquam retulisset Scripturæ testimonia præmium meritorum confirmantia, perguit: *Atque ideo bene operantibus usque in finem et in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, et tanquam gratia filiis per Christum Jesum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione... fideliter reddenda.* Adde quod spes, amorem-concupiscentiæ illum supponens vel includens, tam a Patribus quam a Conciliis habeatur pro dispositione ad justificationem.

Prob. II. RATIONE. 1<sup>o</sup>. Ubi objectum, motivum et modus amandi est bonus ac honestus, ibi et amor bonus est ac honestus: sed amoris concupiscentiæ, quo beatitudinem seu Deum ut summum nostri bonum prosequimur, imprimis objectum est bonum ac honestum; tum quia in beatitudine nulla apparet aut est turpitudine, ut per se patet: tum quia juxta Adversarios hoc objectum honeste diligere possumus ex motivo charitatis: deinde motivum est bonum ac honestum; quia ratio formalis motiva est divina bonitas, sub qua autem est convenientia beatitudinis aut summi boni cum homine: hæc autem convenientia moraliter bona omnino est ac honesta; tum quia ex se respicit hominem, non qua appetentem et sensitivum, sed qua rationalem: tum quia per se et propria vi perficit intellectum et voluntatem, efficiendo ut ille vero, hæc bono summo adhæreat, omnemque rationis et legis divinæ regulam sequatur: tandem modus amandi est ordinatus ac honestus; quia amor hujusmodi tendit in Deum eo modo, quo bonus est et amabilis, nec ullam habet circumstantiam malam assignabilem; ergo.

2<sup>o</sup>. Amor concupiscentiæ, quo Deum ut summum bonum prosequimur, vitiosus foret ac illicitus, vel quia non pertinet ad virtutem theologiam, vel quia amor, quo Deum etiam ut summum nostri bonum prosequimur, non est concupiscentiæ amor sed benevolentiae: non primum; tum quia amor concupiscentiæ pro objecto materiali habet Deum possidendum, pro formali bonitatem divinam respectivam, ferturque super omnia, et hinc habet omnia ad actum virtutis theologice requisita: tum quia vel sumitur hic pro eodem cum desiderio efficaci beatitudinis, vel in eo continetur tanquam genus in specie, adeoque ad spem pertinet: nec secundum; tum quia charitas seu amor benevolentiae tendit in Deum propter bonitatem ejus absolutam, et per eam non nobis, sed Deo bonum volumus: tum quia juxta S. AUG. L. 21. de Civ. c. 13., S. THOM. 2. 2. q. 17. a. 8., SCORUM in 4<sup>um</sup>. dist. 27. num. 3. aliosque omnium scholarum Theologos, amor charitatis Deum tum propter se, tum ita diligit, ut is adhuc diligeretur, etsi futurus non esset summum hominis bonum, quorum neutrum amor prosecutionis Dei ut summi nostri boni dicit, aut includit; ergo.

260. Obj. cont. 1<sup>um</sup>. Servile ac sordidum est intueri mercedem; ergo non

videtur licitum ob beatitudinem bene operari. Conf. 1. Agens et amor ob mercedem est mercenarius: sed juxta Christum Joan 10. 12. agens, et juxta S. BERN. L. de dilig. Deo c. 12., ac D. THOM. 2. 2. q. 19. a. 4. ad 3. amor mercenarius est vituperandus; ergo. 2. Qui operatur mercedis intuitu, operatur ex amore proprio, nec operaretur deficiente mercede: sed imprimis agere ex amore proprio est malum, cum is amor sit malus; deinde actus, qui sic in mercedem afficitur, ut deficiente mercede non poneretur, est inordinatus, cum hominem præferret Deo; ergo.

R. D. A. Servile et sordidum est intueri mercedem, opere ipso ac labore viliores C. mercedem eminentissimam, et quæ Deus ipse sit N. De priore, præsertim in bonis temporalibus consistente, loquuntur AMBR. L. 7. in Luc. c. 13. n. 220., HIER. L. 6. in Isa. c. 16. v. 14., AUG. Tr. 46. in Joan. n. 5., GREG. hom. 14. in Evang. n. 2. dum intentionem mercedis et amorem mercenarium detestantur.

Ad Conf. 1<sup>am</sup>. R. D. M. Agens et amor ob mercedem temporalem est mercenarius C. ob mercedem æternam ac divinam subd. est mercenarius late sumptus C. stricte sumptus N. Qui pro mercede temporalia exspectat, aut positive non vult operari, nisi pro mercede, aut commodum suum præcipue intendit, stricte mercenarius est, et tum a Christo tum a laudatis Doctoribus vituperatur.

Ad Conf. 2<sup>am</sup>. R. quoad 1<sup>am</sup>. N. min. quoad 2<sup>am</sup>. N. M. universaliter sumptas. Nam imprimis amor proprius, ut sic, est præcise amor propriæ perfectionis et commodi, qui potest esse bonus; cum ordinate ac honeste possimus amare propriam perfectionem ac commodum: deinde operans intuitu mercedis nec debet positive velle, nec positive nolle operari mercede forsari deficiente, sed potest ab utroque præscindere vel suspendendo libere actum circa hunc casum, vel de eo casu nihil cogitando.

261. Obj. cont. 2<sup>um</sup>. Amor concupiscentiæ est amor cupiditatis: sed amor cupiditatis est malus; quia juxta S. BERN. loc. cit. ubi quis non gratis facit, propria cupiditate trahi vincitur: porro ubi proprietas, ibi singularitas; ubi autem singularitas, ibi angulus; ubi verò angulus, ibi sine dubio sordes sive rubigo; ergo.

R. D. M. Amor concupiscentiæ malæ seu rerum temporalium aut obscenarum est amor cupiditatis C. amor concupiscentiæ bonæ seu beatitudinis, gratiæ aliorumque bonorum spiritualium N. de priori concupiscentia loquitur S. BERN., non autem de posteriori, quam Scriptura potius commendat Sap. 6. v. 12. 14. 21. et alibi sæpius; quamvis id concedendum sit cum AUG. L. 14. de Civ. c. 7. n. 2. quod usus obtinuerit, ut, si cupiditas vel concupiscentia dicatur, nec addatur cujus rei sit, non nisi in malo possit intelligi.

Inst. 1. Etiam amor concupiscentiæ, Deum ut summum nostri bonum prosequens, est malus; tum quia hoc amore Deum referimus ad nos tanquam finem: tum quia eo amore utimur Deo; in quo utroque ordo pervertitur; et summa est perversitas: tum quia amor concupiscentiæ contradicit amori benevolentiae; ergo. Conf. Saltem amor ejusmodi est mere naturalis; partim quia ex proprio, quo nos amamus, amore oritur: partim quia omnis amor ad proprium commodum relatus est naturalis; ergo.

R. N. A. et prob. 1<sup>am</sup>. quidem; quia per hunc amorem concupiscimus Deum ut finem nostrum ultimum, ejusque nobiscum unionem ac fruitionem; neque in nobis, sed in Deo finem nostrum ultimum constituimus, neque Deum ad nos, sed nos ad Deum virtualiter et exercite referimus: 2<sup>am</sup>. vero; quia usus proprie versatur circa *media*, et oritur ex amore finis, ad quem *media* ordinantur; amor vero concupiscentiæ Deum ut summum nostri bonum prosequens, non versatur circa Deum ut *medium* aliquod ordinatum ad finem, cujus consequendi gratia intendatur; sed versatur circa Deum, ut ipsum finem ultimum rerum omnium, eumque, qua talem finem, ac ejus possessionem concupiscendo amanti ut subjecto, aut tantum ut *fini cui*; in quo nihil est inordinatum, sed totum referibile ad gloriam Dei, et habitualiter saltem eo etiam relatum ab amante Deum: 3<sup>am</sup>. denique; tum quia uterque actus in eadem voluntate potest simul commorari, ut ex TRID. Sess. 6. cap. 11. constat: tum quia charitas potest imperare amorem concupiscentiæ, utpote in finem charitatis aliquid conferentem.

Ad Conf. R. N. A. Falsa est prob. 1<sup>a</sup>. si proprie sumatur; cum amor quidem naturalis proprius supponatur ad amorem supernaturalem beatitudinis, ut natura supponitur ad gratiam, ille tamen hunc non moveat; utpote qui, ex parte *principii*, a gratia interiore voluntatem excitante, et ex parte *objecti*, a bonitate respectiva boni concupiti exoritur: falsa etiam 2<sup>a</sup>. prob.; quia amor, quo proprium nostrum commodum supernaturale amamus, supernaturalis est; unde et TRID. Sess. 6. cap. 6. spem inter dispositiones justificationis enumerat.

Inst. 2. Actus charitatis potest respicere mercedem, ac præmium et propter retributionem operari; ut patet ex Aug. in Psal. 72. n. 32. ad illa verba: *Pars mea Deus*, sic commentante: *Factum est cor castum, gratis jam amatur Deus: non ab illo petitur aliud præmium... Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum, præter ipsum: præmium Dei, ipse Deus est*, et in Psal. 134. n. 11. *Hoc est gratis amare, non quasi proposita acceptione mercedis; quia merces tua summa Deus ipse erit, quem gratis diligis*; ergo ex eo quod honeste respici possit merces et operatio fieri propter retributionem, non arguitur amorem concupiscentiæ, a charitate distinctum, esse bonum et honestum. Conf. 1. Spes ipsa est charitatis motus, ut liquet ex Aug., qui in ep. ad Gal. n. 43. *Alio fine, ait, liberos ea (opera Legis) facere decet, id est, charitatis æterna sperantis hinc præmia, et ex fide spectantis*; et L. de perf. Just. c. 8. n. 19. *Cum venerit quod perfectum est... charitas... augebitur et implebitur, contemplata quod credebatur, et quod sperabat adeptam*; ergo amor spei non est concupiscentiæ sed benevolentiæ. Conf. 2. Amor, quo Deum ut nobis bonum prosequimur, est amor quo tendimus in Deum ut *finem ultimum*: sed hic amor pertinet ad charitatem; ergo.

R. D. A. Charitas respicit mercedem ac præmium materialiter, h. e. Deum, qui est præmium et merces justorum C. formaliter, h. e. Deum ut præmium respicit, aut in eum ut bonum nobis concupiscendo tendit N. Textus uterque nihil aliud probat, quam charitatem non caritativam præmio; minime vero eam respicere aut concupiscere præmium.

Ad Conf. 1<sup>am</sup>. R. D. A. Spes ipsa est motus charitatis imperantis T. quia spem non semper etiam imperari a charitate, patet in peccatoribus ad justificationem se disponentibus: est motus charitatis elicientis N. vel cum aliis

subd. spes late sumpta pro quocumque desiderio boni absentis et futuri ex quacumque ratione elicitio T. spes strictè accepta pro quocumque desiderio boni ob nostrum commodum vel ejus nobiscum convenientiam elicitio N. S. Aug. vel de spe latius dicta, vel de motu a charitate duntaxat imperato est accipiendus, ne charitatem cum spe tantum sed et cum fide, de qua æqualiter in postremo textu loquitur, confundere videatur; quod quam alienum a mente tanti Doctoris sit, abunde liquet ex alibi dictis.

Ad Conf. 2<sup>am</sup>. R. N. m. Nam tendit in Deum ut suum finem ultimum, ut ab illo sibi bene sit, in illoque obtento suaviter conquiescat; sed qui in Deum tendit, hoc actu non diligit Deum *gratis et propter se solum*, qui est character charitatis; ergo.

QUERES: An timor servilis sit honestus ac licitus?

262. Nota I. Timor est actus voluntatis liber, fugiens malum quod imminet vel imminens apprehenditur. *Mundanus est*, qui fugit malum aliquod temporale ab hominibus inferendum: *Divinus*, qui fugit malum, quod vel Deus inferre potest, vel quod Deo malum est. Mundanus vel est *comparative* talis, quo quis magis timet malum temporale vel ab homine infligendum, quam æternum vel a Deo infligendum: vel *simpliciter* mundanus, quo quis præcise malum ab homine inferendum timet sine illa comparatione. Divinus est 1<sup>o</sup>. *servilis*, quo quis timet malum pœnæ sive temporale sive æternum a Deo inferendum, aut peccatum tanquam causam hujus pœnæ; quam appellationem habet, ex eo quod servi ob timorem pœnæ obtemperare soleant: hic vel *serviliter servilis*, quo quis malum pœnæ magis timet quam malum culpæ; seu quo timetur peccatum propter pœnam, cum virtuali saltem proposito peccandi, si abesset pœna: vel *simpliciter servilis*, quo quis præcise timet malum pœnæ; seu quo timetur peccatum propter pœnam, et nulla voluntas peccandi includitur, si pœna abesset; 2<sup>o</sup>. *filialis* seu *castus*, quo quis timet malum culpæ seu peccatum, ut Dei malum est, quatenus scilicet est Dei offensa, contemptus, injuria; cujus nominis ratio est, quia filiorum, et sponsæ est timere ne offendant parentes et sponsum: hic vel *imperfectus* seu *initialis* est, quo quis timet malum pœnæ simul et malum culpæ, ut hæc est Dei offensa et malum; ita dictus, quod incipientium mos sit ita timere peccatum quatenus malum Dei, ut etiam timeant quatenus causam pœnæ secuturæ: vel *perfectus*, quo quis timet malum culpæ ut offensam Dei sine adjutorio timoris servilis.

263. Nota II. Supponimus 1<sup>o</sup>. timorem *comparative* mundanum esse inordinatum et noxium; quia contra Dei et rationis ordinem humana divinis, temporalia æternis præfert, et ad peccandum inducit. *Simpliciter* mundanum autem de se quidem esse indifferentem, atque si recta cum ratione habeatur, etiam fieri honestum, qualis est ille, quo quis secularem potestatem timet, quatenus a Deo est constituta vindex in iram ei qui malum agit, ut ad Rom. 13. 4. Apostolus scribit. 2<sup>o</sup>. *Serviliter servilem* esse perversum et malum; quia et hic rectum ordinem pervertit, ac præterea affectum peccandi et voluntatem malam includit. 3<sup>o</sup>. Timorem Dei *filialem* tam perfectum quam imperfectum esse honestum ac licitum, quia prior ex charitate,

posterior cum charitate elicitur. Restat itaque dubium de solo timore divino simpliciter servili; in quo aliqui duas distinguunt quæstiones, quarum prima sit: an timor simpliciter servilis, v. g. gehennæ generatim ac secundum se consideratus sit bonus ac licitus? *secunda*: an idem timor hic et nunc, ubi ex charitate non fit, aut ab ea ad Deum tanquam finem ultimum non refertur, sit bonus et licitus, ac non sit saltem peccatum omissionis? præterea vero addunt *primam* a Novatoribus asserti, præsertim a Jansenio, qui illam L. 5. de Gr. Chr. c. 21. sibi propositam aiendo resolvit: *secundam* negari. Verum id imprimis in Novatorum principiis non est necessarium, utpote qui inter vitiosam cupiditatem et laudabilem charitatem per Spiritum sanctum in corde diffusam nullum amorem medium, aut alium voluntatis affectum admittunt: deinde nec *prima* quæstio a Novatoribus serio ac sincere affirmatur:

Nam Luther. in Art. 4. ait: *Imperfecta charitas morituri secum fert necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere pœnam purgatorii, et impedit introitum regni*: quod in assert. confirmat. Jansenius vero antea cit. c. 27. scribit: *Impossibile est, ut ille, qui in peccandi proposito constitutus est, sola pœnæ formidine ita mutet voluntatem peccatumque detestetur, ut non peccet*: præterea probandum suscipit in eod. Lib. c. 25. et 26. timorem hunc, etiam supposita fide, non esse ex gratia Christi, sed ex naturæ viribus; c. 28. non excludere animum peccandi; c. 29. esse invitum et violentum; c. 31. nasci ex amore sui ipsius, quod tanquam *certum et conspicuum* etiam c. 24. asseruerat. Item Jansenianorum erat propositio illa 14. ab ALEX. VIII. damnata: *Timor gehennæ non est supernaturalis*. Quesnelli denique propositio, præter septem alias de timore præcedentes, 67. a CLEM. XI. damnata sic habet: *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum et intractabilem*. Unde, vel omissa illa distinctione dubii in duas quæstiones, vel postrema ad disp. sequentem remissa,

264. Dico. Timor simpliciter servilis est honestus et licitus.

Prob. I. SCRIPT. Malach. 1. 6. ait: *Si ego Pater, ubi est honor meus? et si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum*; Luc. 12. 5. *Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis, hunc timeate*; Apocal. 14. 7. *Timeate Dominum, et date ei honorem, quia venit hora judicii ejus*? TRID. Sess. Can. 8. sic definit: *Si quis dixerit, gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo, confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere: anathema sit*. AUG. serm. 13. de verb. Apost. (al. serm. 156. c. 13. n. 14.) ait: *Timor servus est, charitas libera est; et ut sic dicamus, timor est servus charitatis. Ne possideat diabolus cor tuum, præcedat servus in corde tuo, et servet dominæ venturæ locum: fac, fac vel timore pœnæ; si nondum potes amore justitiæ. Et in Psal. 127. n. 8. ad illud: Beati omnes, qui timent Deum, sic scribit: Ille timor nondum castus præsentiam et pœnas timet, timore facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet, ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi; sed timet, ne mittatur in gehennam: bonus est iste timor, utilis est. Rursus serm. 18. de verb. Apost. (al. serm. 161. c. 8. n. 8.) Modo cum dicis mihi, gehennam timeo, ardere timeo, in æternum*

puniri timeo: quid dicturus sum? Male times? vane times? Non audeo, quandoquidem ipse Dominus..... dixit..... eum timeate, qui habet potestatem etc.... plane time, nihil melius times; nihil est, quod magis timere debeas. Ex his arguitur: Actus qui a Deo exigitur et præcipitur, a Concilio expers peccati declaratur, a S. AUG. velut bonus admittitur et commendatur, est honestus ac licitus: sed talis est timor simpliciter servilis; ergo.

Prob. II. SCRIPT. rursus Exod. 20. 20. dicit: *Ut probaret vos, venit Dominus, et ut terror illius esset in vobis*: Psal. 118. 120. petit David: *Confige timore tuo carnes meas; a judiciis enim tuis timui*; et ad Rom. 8. 15. Paulus ait: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*; in quem locum D. THOM. inquit: *Considerandum est, quod Spiritus sanctus duos effectus facit in nobis; unum quidem timoris, alium amoris; timor autem facit servos, non amor..... Non iterum in Nova Lege, sicut in Veteri Lege fuit, accepistis spiritum servitutis in timore, scilicet pœnarum, quem Spiritus sanctus faciebat; sed accepistis spiritum charitatis, qui est adoptionis filiorum etc.* Quæ expositio hausta videtur ex S. AUG. serm. 13. de verb. Apost. (al. 156.), et q. 55. super Exodum. TRID. etiam Sess. 14. cap. 4. sic loquitur: *Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ et pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ; declarat, non solum non facere hominem hypocritam et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse et Spiritus sancti impulsam*; unde et ALEX. VIII. in damnatione prop. 14. et 15. tam timorem inferni quam attritionem ex eo conceptam et a charitate Dei benevola sejunctam, decernit esse bonum motum ac supernaturalem. Similiter AUG. L. de Gr. et lib. Arb. c. 18. n. 39. ait: *Cavere debemus, ne nos arbitremur non accepisse spiritum timoris Dei, quod sine dubio magnum est Dei donum..... Illius timoris et spiritum accepimus, de quo dicit ipse Christus: Eum timeate, qui habet potestatem et animam et corpus perdere in gehennam*. Ex quibus ita arguere licet: Timor, qui secundum Scripturam, Concilia et Patres est opus, effectus et donum Dei, impulsus Spiritus sancti, et actus supernaturalis; est honestus et licitus: ejusmodi autem est timor simpliciter servilis; ergo.

Prob. III. Timor servilis 1º efficaciter oppositus est peccato; patet tum ex Prov. 8. 13. *Timor Domini odit malum*; et Eccli. 1. 27. *Timor Domini expellit peccatum*: tum ex TRID., quod dum loco nuper laudato dicit: *Si voluntatem peccandi excludat*; significat hunc effectum timori non tantum esse possibilem sed etiam frequentem: tum ex AUG. in Psal. 187. n. 7. *Alius non in hac terra pati timet sed gehennas timet, unde terruit et Dominus: audistis cum Evangelium legeretur: Ubi vermis eorum non moritur, et ignis eorum non extinguetur. Audiunt hæc homines, et quia vere futura sunt impiis, timent et continent se a peccato..... timent quidem, sed nondum amant justitiam*.

2º. Utilis est ad varias virtutes acquirendas; ut patet tum ex Prov. 14. 27. *Timor Domini fons vite, ut declinet a ruina mortis*; et Eccli. 1. 16. *Initium sapientiæ timor Domini*: tum ex TRID. Sess. 6. cap. 6. *A diviæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur*; et Sess. 14. cap. 4. *Hoc enim timore utiliter concussi Ninivite, ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt*: tum ex AUG. serm. 214. de temp. (al. serm. 349. n. 1.): *Cum timeo*